Electronic Frontier Finland – Effi ry

Lausunto 14.11.2023

Asia: HE 70/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi verkon välityspalvelujen valvonnasta ja eräiksi muiksi laeiksi

Electronic Frontier Finland – Effi ry kiittää liikenne- ja viestintävaliokuntaa mahdollisuudesta tulla kuulluksi otsikon asiassa.

Digipalvelusäädös (DSA), jonka kansallisesta toteutuksesta tässä lakipaketissa on kyse, on lähtökohtaisesti erittäin hyvä ja tarpeellinen säädös. Effiä siinä huolestuttaa yleisellä tasolla kaksi asiaa: miten hyvin se toimii käytännössä ja aiheutuuko siitä merkittäviä haitallisia sivuvaikutuksia esimerkiksi yksityisyyden suojalle.

Ilmeinen riski on, että se käytännössä vesittyy samaan tapaan kuin yleinen tietosuoja-asetus (GDPR), kun toisaalta tietosuojavaltuutetulla ei riitä resursseja ja asioiden käsittelyajat venyvät järjettömän pitkiksi ja toisaalta Suomen laista puuttuu asetuksen vaatimat tehokkaat oikeussuojakeinot (korjaus vasta nyt tekeillä komission uhattua Suomea oikeustoimilla).

Yleisiä huomioita

Onko toimivaltaisilla viranomaisilla riittävästi valtuuksia tehtäviensä hoitamiseen? Tältä osin lakiesitys vaikuttaa onnistuneelta.

Onko toimivaltaisilla viranomaisilla riittävästi resursseja tehtäviensä hoitamiseen? Hallituksen esityksessä arvioidaan resurssitarvetta eri virastoille; ainakin tietosuojavaltuutetulle arvioitu yksi henkilötyövuosi vaikuttaa aivan riittämättömältä, kun tietosuojavaltuutetun resurssit eivät riitä edes sen nykyisten tehtävien hoitamiseen.

Voivatko kansalaiset luottaa että viranomaiset hoitavat tehtävänsä? Tässä ei ole kyse vain viranomaisten luotettavuudesta sinänsä, vaan myös vaikutelmasta, pystyvätkö kansalaiset kokemaan viranomaisten hoitavan tehtävänsä. Tähän vaikuttavia asioita on useita, ja kaikkiin tässä esityksessä ei ole kiinnitetty paljoakaan huomiota:

- **Viranomaisen riippumattomuus** poliittisesta ja muusta asiattomasta vaikuttamisesta. Lakiesityksessä mainitaan riippumattomuus ja puolueettomuus vain seuraamuskollegion kohdalla, ja sekin vain toteamuksena jollainen helposti jää vain hurskaaksi toiveeksi. Joka tapauksessa koordinaattorinkin roolissa liikenne- ja viestintäviraston pitäisi toimia riippumattomasti ja puolueettomasti esimerkiksi nimetessään luotettuja ilmoittajia, ja se olisi hyvä mainita laissa. Koordinaattorin tehtävään kuuluu myös muiden viranomaisten valvominen, ja siitähän kansalaiset herkästi ajattelevat, että ei korppi korpin silmää noki.

- **Kuka valvoo valvojia** ja miten? Paitsi edellämainittua koordinaattorin valvontaroolia tässä olennaista on millaisia velvollisuuksia viranomaisille on asetettu. Lakiesityksessä on monin paikoin sanottu mitä viranomainen **voi** tehdä mutta ei juurikaan mitä tämän **pitää** tehdä, saati että olisi asetettu aikarajoja. Tämä tekee kansalaisille vaikeaksi tietää miten toimia, jos viranomainen ei toimi ainakaan kyllin nopeasti. Lakiin olisi syytä lisätä vaatimus, että toimivaltaisen viranomaisen on ryhdyttävä asetuksen edellyttämiin toimenpiteisiin palvelun vastaanottajan vaatimuksesta nopeasti.

- **Onko kaikkiin tilanteisiin tehokkaat oikeussuojakeinot?**. Miten asetuksen mainitsema virheellisesti laittomaksi katsotun materiaalin palautusprosessi Suomessa toimisi, erityisesti palveluntarjoajan sijaitessa toisessa maassa? Miten palvelujen vastaanottaja saa asian viranomaisten käsiteltäväksi jos palveluntarjoaja ei reagoi? Hallintolakihan ei tässä tilanteessa sovellu.

Uhkaako laki yksityisyyden suojaa? Ei juurikaan, itse asiassa pikemminkin parantaa verrattuna aikaisempaan. Laissa olisi kuitenkin hyvä säätää, että henkilötietoja viranomaisille luovutettaessa asianomaisella on oikeus saada siitä tieto, riippumatta siitä johtuuko moinen oikeus muusta lainsäädännöstä.

Positiivisena havaintona esityksessä on selvästi huomattu, että välityspalvelun tarjoaja voi olla muukin kuin yritys (ainoastaan kuluttajansuoja-asioissa on rajaus elinkeinonharjoittajiin, kun kuluttajansuojalakikin koskee vain näitä).

Pykäläkohtaisia ehdotuksia:

Laki verkon välityspalvelujen valvonnasta

1 §: tähän voisi lisätä momentin

"*Koordinaattorin roolissa liikenne- ja viestintävirasto toimii riippumattomasti ja puolueettomasti.*"

Lisäksi joko tähän pykälään tai omana pykälänään voisi lisätä että

"*Palvelun vastaanottaja voi pyytää toimivaltaista viranomaista puuttumaan välityspalvelun tarjoajan lainvastaiseen toimintaan. Viranomaisen on tarvittaessa ohjattava pyyntö oikealle taholle.*

Toimivaltaisen viranomaisen on ryhdyttävä asetuksen mukaisiin toimenpiteisiin palvelujen vastaanottajan pyynnöstä viipymättä, kuitenkin viimeistään kuukauden kuluessa."

4§ ja 5§: Joko kumpaankin pykälään erikseen tai yhtenä uutena pykälänä voisi lisätä maininnan tiedonsaantioikeudesta esimerkiksi näin:

"Henkilöllä, jonka tietoja luovutetaan 4 tai 5 § mukaisesti, on oikeus saada siitä tieto, ellei salassapitosäännöksistä muuta johdu."

Kunnioittavasti,

Electronic Frontier Finland – Effi ry

Tapani Tarvainen, toiminnanjohtaja